

gasabb bölcsességet nem kívántuk és nem is kívánjuk, mert hiszen elég, ha az üzleti részt jól lebonyolítja; attól az *idegenforgalmi egyesülettől* azonban, amely valamennyi külföldi nemzét valamennyi hivatásbeli rétegét egyforma szimpátiával kalauzolja, megvendégeli és üdvözli Budapesten, igazán *elvártuk volna azt az előrelátást* és azt a tapintatot, hogy a magyar jogi élet kiválóságait nem teszi ki annak a *kinos értelmezésre* is alkalmat nyújtó helyzetnek, hogy a külföldi vendégek jelentékeny sikerekre visszatekintő budapesti kartársaikkal Budapesten azért ne találkozhassanak, mert az említett idegenforgalmi társaság csak megszokott arcokat szeretvén maga körül látni, az *ünnepi lakomákra elfelejtette meghívni a hetven előkelő külföldi ügyvéd mellé Magyarország legalább ugyanannyi kiváló ügyvédjét*. Ilyen körülmények között természetesen csak levélben bucsuzhattunk el új külföldi barátainktól, akik Budapesten, — el ne felejtsük — három napon át három font sterlingért megszemléltek a Mezőgazdasági Múzeum alkoholos üvegekben ringó buzakalász-csodáit, „külön e célra fogazott fogaskerekükül” (legalább is így mondja a hivatalos angol szöveg) mentek fel a Svábhegyre és megismerkedtek még a Magyar Külügyi Társaság ünnepi ülésén ennek a zártkörű egyesületnek őket igazán nem érdeklő céljaival.

K. F.

Jogirodalom.

Dr. Szende Péter Pál: Az utolsó évtized új élő jogszabályai.

Az utolsó évtized világtörténeti katasztrófái a jog fejlődését is kivetették régi medréből. A történelem vihara lassan lecsendesedik, vadvizei lefolynak, de jogéletünk terén megtermékenyülés nyomait alig, csak a pusztulás jelét látjuk. Szende könyve nem a jogtörténész bölcselkedő műve, nem impresszionista kép, hanem természethű, pontos fotográfia: de nincsen is szomorubb, mint az élő valóságnak, célzat és színezés nélkül tükrözött vigasztalan képe. Az elmúlt évek jogalkotásának ily kronológikus keretbe foglalt gyűjteménye minden tendenciózus beállításnál élesebben mutatja meg, hogy e decennium nem teremtet semmit: ami jót hozott, az nem új, ami újat, az nem jó. Ami új, az csupán egy hatalmas negatívum: évszázados intézményekben kijegecesedett igazságok lefaragása, egyéni és közsabadságoknak a törvény erejével való korlátozása és eltörlése.

Könyvünk a praxis szűrőjén keresztül bocsátja elének az anyagot, az eleven jogot tárja fel és mellözi a ma már csupán jogtörténeti érdekű alkotásokat. Az elmúlt korszak tömegben jelentékeny, jogtörténetileg legjellemzőbb, de a gyakorlati jogász és a jog örök értékeit kereső szemében egyaránt súlytalan alkotásaival — az alkalmi törvényhozás és *jurisdictio* rövidéletű torzszüleményeivel — itt már alig találkozunk. Ami a háborús és forradalmi jogalkotásból élő jogként máig fennmaradt, az is kevés kivétellel elegendő annak megállapításához, hogy jogunk egészséges szervezetének fokozott erővel kell kiválasztania magából a megmaradt mérges fermentumot is, hogy

ujból felemelkedjék a jogfejlődés ama szintjére, amelyen tiz év előtt állott.

Az első kötet *közjogunkat* foglalja össze. Rendszerében dr. Márkus Dezső 1910-ben megjelent „Magyar közjog“-ához fűződik, azt egészíti ki az utolsó évtized anyagával. Magyar jogásznak szomorú feladat. Az aranybulla nemzetének büszke közjoga ma romokban hever, mint maga a nemzet. Alkotmányjogunk lényegében a trianoni béke rendelkezéseinek kényszerű végrehajtása és azon a kis téren, ahol szabadon építhetett volna, egy porba sujtott nemzet keserű vergődése akadályozott meg minden nemesebb, haladottabb alkotást. Alkotmányjogunk századok óta egyenes vonalban haladt a fejlődés útján: 1848 és a 67 utáni alaptörvények betetőzték az egyéni és polgári szabadság magna chartáját. És ime az utolsó tiz esztendő e történelmi fejlődést akarta kitörölni a nemzet életéből. A szabadságjogok terén jogtörténeti anakronizmusok foglalták el az egyesülési jog, a sajtó, a tanszabadság jogának a magyar kultúra és jogfejlődés aranykorában alkotott kódexeit.

Ami azonban a történelem perspektívájában visszafejlődés és karikatura, az a gyakorlati jogásznak mégis eleven jog, az a levegő, amit szív és amelyet — ha dohos, néha könnyet fakasztóan éles is — ismernie kell. Könyvünk célja a praktikum, ehhez képest szerkesztője a közjog szerle ágazó anyagából politikai kritika és értékmérlegelés nélkül azt markolta meg, amire a jogásznak, az ügyvédnek mindennapos munkájában szüksége van. Az állampolgárság mesterkéltén összekuszált kérdése, a trianoni szerződés idevonatkozó cimeinek, az 1922. évi VII. t.-c. vonatkozó 24. §-nak, az optálási ügyeket rendező miniszteri rendeletnek és végrehajtási utasításoknak ismertetésével megvilágosodik előttünk; az egyesülési jog kutatóinak felsorakoztatása megérteti — de lege lata — a politikai viták e színterét és a választói joggal, vagy a nemzetközi viszonylatokban hozott törvényekkel (Nemzetek Szövetsége, Jövőtételi bizottság, szanálási törvény stb.) a Corpus Jurisnak történelmileg legérdekesebb fejezetét tárja elénk.

Könyvünk második kötetéhez — *a büntetőjoghoz* — hasonló reflexiókat fűzhetünk. A gyakorlati jogász kitünő segéd-eszközt talál itt, a bírói gyakorlat újabb fejlődésének kimerítő összeállítását, a jogalkotás terén a különböző adótörvények és magánjogi törvények poenalizáló szankcióinak áttekinthető, egyszerű csoportosítását, — aki pedig a napi munkától távolodva, elgondolkodva forgatja e könyv lapjait, rezignálatlan állapítja meg, hogy nemcsak a közjog hatalmas kérdései voltak a közelmúltban a politikai mozgalmak függvényei, de a tömegpszichológia suggestív hatása alatt büntetőjogalkotásunk és iurisdictiónk ingája is gyakran lengett ki ideális pályájából.

A mű harmadik — *magánjogi* — kötete dr. Márkus Dezső „Magyar magánjog“-ának utolsó kiadásán épül fel. Magunkfajta civiljogász természetesen ezt a könyvet böngészi a legnagyobb érdeklődéssel. De ha a régi magánjogi iskola egy Rip van Winkle-ja tiz évi alvás után felébredne és ebből a

könyvből akarná kiegészíteni ismerete hézagait: nem hinne szemeinek. A közelmúlt kodifikációinak előmunkálatainál a magánjogi kérdést is gyakran csak politikai kérdésként kezelték és oldták meg és ha ez egyszer megtörtént, már nem objektív igazságok állottak egymással szemben, hanem hatalmi szempontok, amelyek összezsapásának eredőjében elveszett a magánjog szelleme. Magánjogunk nem kodifikált túlnyomó területét viszont ellepte az a furcsa, kusza elemekkel átszótt magánjogi gyakorlat, amely a háborus rendkívüli állapotok jogászai rendezése során alakult ki, de a háboru lefuvásával nem szűnt meg, sőt hivatva érzi magát a béke jogának irányítására. Az új iskola boldogító formuláinak — „múltányosság, kármegosztás, gazdasági lehetetlenség, közérdek” — árnyékában sorjában hullottak el a közelmúltban régibb jogunk legbensőbb emberi javainkat őrző biztosítékai; az idők folyamán a hagyományos jogászai gondolkodással merő ellentétben fejlődött alkalmi iurisdictiono alakult ki, amely a klasszikus irány szigorúan logikai, jogászai rendszerével szemben a múltányosság és a közérdek fogalmaival operál. A múltányosság, az állami cél és a társadalmi érdek azonban bármilyen ideális gondolatkört fedez, a magánjogi ügyletek elbírálása tekintetében egyedüli zsinórmértékül nem szolgálhat. Hogy mi hasznos és mi káros az állam és, a társadalom életére, az egyike azoknak a nehezen megállapítható fogalmaknak, amelyekkel a jog dolgozni kénytelen anélkül, hogy ezt a fogalmat a maga számára megfoghatná, objektíve körülírhatná. Az utóbbi tíz év, ha az új szemlélet gondolatainak egy részét győzelemre is vitte, másfelől — kétségtelenül felismerve a fentieket — ítéletet mondott súlyos tévedései felett is. Az új irány Sturm und Drang periódusa lezajlott és tekintetünk ma már elesenedett hullámai felett pihenhet. Ma már konstatálhatjuk, hogy minél merészebben tért el a judikatura a nagy hagyományoktól, az aequum et iustum klasszikus gondolatától, minél szélsőségesebben követte az új irány délibábját, annál messzibb került a saját ideáljaitól is és végül nem eredményezett mást, mint a magánjogi jogrend teljes hiányát.

Könyvünk az új törvények közlésével, a birói gyakorlat részletes és kimerítő feldolgozásával a jelen jogállapot teljes képét állítja elénk: ha e képet szemlélve nem a megnyugvás érzete tölt el, azt a feldolgozás anyaga és nem a feldolgozás módja okozza. Az utóbbit illetően csak az elismerés hangját hallathatjuk: a dologi jog érdekes novumai (a földreform magánjogi vonatkozásai, társasháztulajdon, a jelzálog új formái), a merőben újjáformált bérleti és haszonbérleti jogrendszer, a valorizációs magánjogi gyakorlat, a nemzetközi magánjog tételes szabályai, a gyakorlati jogásznak megbecsülhetetlen, könnyen áttekinthető és kezelhető, ügyesen csoportosított rendszerben tárulnak elénk.

A szerteágazó anyag rendszeres csoportosítása, a feldolgozás objektivitása könyvünket a jogszabály-gyűjtemények

értékei közé emeli, — érdeklődéssel várjuk a kilátásba helyezett hitel- és perjogi kiegészítő köteteket.

A magánalkalmazottak nyugdíjának átértékeléséről szóló törvény kritikai magyarázata. Írták dr. Schwartz Tibor és dr. Oppler Emil. A 84 oldalas füzet többet ad, mint amennyit a címe ígér, mert nemcsak a most életbelépett 1926: XVI. t. c.-nek, vagyis a nyugdíjvalorizációs törvénynek, hanem általában a magánalkalmazotti nyugdíjkérdés összes anyagi jogszabályainak leíró és kritikai ismertetése. A bevezető rövid történeti áttekintés felkelti érdeklődésünket a nyugdíjprobléma minden kérdése iránt, amely kérdéseket azután a szerzők az új törvény rendjén kommentárszerűen, az azon kérdésekben kialakult bírói gyakorlat eredményeinek beállításával, e mellett pedig mindenkor a lex ferenda szempontjaira rámutatva, ismertetnek. A praxis számára írt könyvecskét épp ezen legutóbbi körülményre figyelemmel, különösen az ügyvédek fogják haszonnal forgathatni, mert a kritikai szempontokat azoknak kell ügyfeleik érdekéhez képest a pervitákba bevinniök, hogy azután a bírói gyakorlat tisztító tüzeiben előálljon az általuk kezdeményezett új, helyesebb jog.

Dr. B. I.

A fizetéseképtelenségi válság. Írta: Dr. György Ernő. Budapest, az Országos Hitelvédő Egylet kiadása, 1926. Ha a csődönkívüli kényszeregyezségi eljárás legújabb reformja semmi más eredménnyel nem járt volna, mint hogy a jelen füzet szerzőjének módot és alkalmat nyújtson arra, hogy a hitelválság tüneteit, okait és várható fejlődésmenetét az Országos Hitelvédő Egylet ügyvezető-igazgatói székéből figyelje és tanulmányozza: úgy már ezzel is tekintélyes szolgálatot tett volna a köznek. A jelen füzet ezt az észleletet mindenben megerősíti. Eredményei a félreértések és inszinuációk egész sorát igazítják helyre és redukálják kellő értékükre. Míg eddig a fizetéseképtelenségek természetrajza terén csak tapogatózásokra és találgatásokra támaszkodhattunk és ítéleteinket hangulatok és hangulatkeltések irányították: most szilárd talajon állva alkothatjuk meg véleményeinket. Az adatok impozáns tömege bizonyítja, hogy a jogszabály, amint nem okozója a gazdasági bajoknak, úgy nem lehet csodaszerűk sem. Az OHE eddigi működéséről számolva be, megnyugtató biztossággal kelti bennünk azt a meggyőződést, hogy a merész kísérlet, amelyet ennek az intézménynek a felállításával tettünk, várakozáson felül be fog válni és hogy a hiteljogi önkormányzatnak a gondolatát, amely abban meg van testesítve, sikerülni fog teljesen kiépíteni.

+ Az ebben a rovatban megbeszélt művek kaphatók Politzer Zsigmond és fia könyvkereskedésében, Budapest, IV., Kecskeméti-utca 4.